

PARA POLİTİKASINDA “MIŞ” GİBİ YAPILANLAR

Bir ekonomik sistemde yürütülen politikaların başarıya ulaşabilmesi için aranılan koşulların başında söylem-eylem paralelliğinin aranması gerektiği düşüncesindeyiz. Eğer bu konuda yaptığımız uygulamalar açıkladığımız program ve politikaların teorisiyle uyumlu değilse başarılı sonuçlar almanız mümkün olmayacaktır. 2020 yılı para ve kur politikası 5 Aralık 2019 tarihinde açıklanmıştır. Bu açıklamada “T.C.M.B’nin temel amacının fiyat istikrarını sağlamak olduğu, bu istikrar için finansal istikrarı gözetmeye devam ederken, başta enflasyon olmak üzere makroekonomik göstergelerin tamamını dikkate alan veri odaklı bir yaklaşımla hareket edileceği” ifade edilmiştir.

Yürütülen para politikası fiyat istikrarı hedefinden ziyade “büyüme” ye odaklanılmış bir şekilde uygulanmakta. Gerçekten Mart ayından bu yana yaşadığımız “Covid-19” salgını nedeniyle yürüttüğümüz parasal genişleme politikasını bütün dünyada olduğu gibi bizim de uygulamamız gayet normal. Ancak bu konuda iki temel yanlış yapıldı. Dünya uygulamalarından farklı olarak doğrudan hane halklarına gelir desteği yapmamız gerekirken yüzde doksanı aşan oranda “kredi genişlemesi veya pompalanması” uygulaması yaptık. 2017 yılında da benzer uygulamayla sadece büyümeye odaklı politikayla 2018 ve 2019 şoklarına maruz kaldığımız tecrübesinden ders almadık. Sonunda yükselen enflasyon, faiz ve kur seviyeleriyle baş başa kalıp büyümeyi sürdürülebilir kılamadık. İkinci hatamız ise parasal genişlemeyi hangi zaman diliminde yapacağımızı likidite daralmasının nasıl uygulanacağını ekonomik paydaşlara anlatmadık ve bu konuda sağlıklı bir iletişim kuramadık. Halen yükselen bu kur seviyesi ve artan kredi hacmi ile %15-20’lere çıkacağı tahmin edilen enflasyon tehlikesiyle baş başa kalıyoruz. Fiyat istikrarı politikası uyguluyormuş gibi yapıyoruz. Gerçekte “mış” gibi yapmaktan öteye gidemiyor, enflasyonu kontrol edemiyor ve bunun sonucunda rasyonel beklenti ve fiyatlamalar oluşturamadığımızdan makro göstergelerde olumlu dengeler sağlayamıyoruz.

Yükselen enflasyon tehlikesi diğer makro göstergeleri tehdit eder hale gelince uygulayacağımız para politikası araçlarının tespitinde de “mış” gibi yapıyoruz. Enflasyon tehlikesine karşı alınabilecek birincil önlem T.C.M.B’nin kendi web sayfasında belirttiği gibi temel politika aracı olan “bir hafta vadeli repo faizi”ni kullanması gerekirken acil ve olağanüstü dönemlerde geçici olarak başvuru olan “geç likidite penceresi” yoluyla faiz artırımına başvurmuş olması da enflasyonla gerçekten mücadele ediliyor “muş” gibi yapılan uygulama örneğini oluşturuyor. Biliyoruz ki faizi doğrudan arttırma ile geç likidite penceresi uygulaması aynı sürede aynı sonucu sağlamıyor. Piyasalarda T.C.M.B.’nin bağımsızlığı konusundaki tereddütler de “mış” gibi sonuçlar yaratmaya neden olan ayrıca bir faktör.

Fiyat istikrarı politikası uyguluyor “muş” gibi örneklerinden bir diğeri de negatif reel faiz sonucu yaratan “faizin enflasyona” neden olduğu varsayımdır. Bu varsayım sonucu yapılan yüksek faiz indirimleri ile milli parada negatif reel faiz oluşmuş ve tasarrufların Türk Lirasından altın ve dövize yönelmesiyle “dolarizasyon” ciddi oranlara yükselmiştir. Bu eğilimi baskılamak için de yabancılarda tereddütler uyandıran “sermaye kontrolleri” ne başvurulmak zorunda kalınmış ve dış piyasalarda Türk Lirasının kısıtlanma yoluna gidilmiştir. Enflasyonla mücadelede milli parayı zayıflatmak fiyat istikrarı amacıyla yapılmış “mış” gibi görünürken gerçekte tam tersi sonuçlara neden olmuştur. Gerek fiyat istikrarı gerekse kur politikalarının başarılı sonuç verebilmesi için “şeffaflık ve hesap verebilirlik” uygulaması şart iken bu ilkelere uyulmayıp dövizde belli bir kur hedefini sağlamak için 1,5 yılda 100 milyar dolarlık rezerv kamu bankaları aracılığıyla satılmış ve buna rağmen kur istikrarı sağlanamadığı gibi kamu bankalarında yaklaşık 11 milyar dolarlık açık pozisyon yaratılmıştır. 2000 sonrasında IMF’nin isteğiyle kurulan BDDK’nın kuruluş amacı, bankacılık sisteminin regülasyonunu sağlamak, denetlemelerini yapmak ve sistemik risklerin önlenmesini temin etmek olduğu halde “Aktif Rasyosu” uygulamasıyla kredi artışı yaratamayan bankaları cezalandırmak da benzer örneklerden biri. Özetle açıklanan programları “mış” gibi değil söylem-eylem bütünlüğü içinde piyasalara güven verecek şekilde uygulamak gerekiyor.

Yeminli Mali Müşavir

M. Saim Uysal uysalsaim@gmail.com